

Explanatio sancti Thome

patum. isti autem non habebant aliquam curam. Et dicit ut nihil illis defit. Quasi dicitur. Si non habes pudentiam subditi tui. Et id subligit. Sic discant vestri scilicet fideles per videre sicut faciat iudei. Et dicit vestri scilicet subditi discat excellere iudeos et alios de aia qui suis predicatoribus et indigentibus pudent. Et dicit ad vius necessarios id est in casibus necessitatibus. 1. 2. 5. Habentes alimeta et quibus tegamur his contenti sumus. Batim autem quare per sint: est et non sunt infructuosi. 1. Corin. 9. Quis plantat vineam et de fructu eius non edit tecum. Populus ergo si est ut vinea domini debet ferre fructum non solum spualem: sed etiam temporalē ut exinde cultores sustentent. abs essent infructuosi. Matth. 7. Omnis arbor que non facit fructum bonum eridet. 2. Deinde salutat eos primo ex parte aliorum. Secundo roget et salutent alios. Tertio posnit suam. Quantu ad primum dicit. Salutant id est salutem optant. Secundo cum dicit. Qui nos amant id est in fide christi existentes: quia non est conuentio fidelis eorum infideli. 2. paral. 19. Impio prebes auxiliis et his quod oderunt dominum amicitia iungentis. Cel qui nos amant in fide id est fidelis affectu. Eccl. 6. Amico fidelis nulla est comparatio. 2. Gratia dei scilicet est principium omnium bonorum. Ro. 3. Justificati gratis per gratiam ipsius Christi. Et dicit vobis: quod non scribit vobis ppter utilitatem ipsius tamen. sed ppter totam ecclesiam. Deo gratias.

Explicit explanatio deuotissima celicelis doctoris sanctissimi Thome aquinatis ordinis frarum predicatorum super epistola beatissimi Pauli apostoli ad Titum.

Incipit expositio eiusdem angelici doctoris sancti Thome aquinensis ordinis fratrum predicatorum super epistola apostoli Pauli ad Philemonem.

Prologus

Eruus si ē

tibi fidelis sit tibi quasi anima tua. 2. Eccl. 33. ostendit sapiens tria circa dominum et seruum: scilicet quid requiratur ex parte sui. Item qualis debet esse affectus domini ad seruum. Et qualis vius serui. Ex parte serui requiratur fidelitas in qua est benevolus serui. quia et quod est et omnia sua debet dare domino. 2. Matth. 2. 4. Fidelis serui et prudens tecum. Et dicit si est fidelis: quia fidelitas apud paucos est. puer. 20. Cirum fidelem quis inueniet? Talis ergo seruus debet haberi a domino sicut amicus in affectu. Unde dicit. Sit tibi sicut anima tua. Hoc enim est ppter amicos ut eorum anima una sit in nobendo et volendo. Act. 4. Multitudinem credentium erat cor vnum et anima vna tecum. In quo datur intelligi quod est quidam consensus inter dominum et seruum: quia seruus fidelis transit in amicum. Vnde eius est ut trahatur ut frater. nam frater est et quantum ad generationem naturae: quod eodem actore. Job. 31. Si contempsti subire iudicium cum seruo meo tecum. Malach. 2. Nunquid non unus pater omnium nostrorum: nunquid non deus unus? Et quantum ad generationem gratiae que est eadem. Sal. 3. Quicquid enim in christo baptizati estis christi induitatis. non est iudeus neque grecus. non est seruus neque liber. non est masculus neque feminus. omnes enim vos unum estis in christo iesu. Matth. 23. Omnes vos fratres estis. Hec autem verba conueniunt

materie huius epistole. Sicut enim supra ostendit qualiter spuales prelati habeant se ad subditos: sic hic qualiter temporales dignitatis et temporales seruos. et quomodo seruus fidelis quo ad dominum eius.

Capitulum primum.

Aulus vincitus christi iesu et timotheus fratres: philemoni dilectus adiutori noster: et apie sorori charissime et archippo comilitoni noster: et ecclesie que in domo tua est: gratias agimus te et domino iesu christo. Gratias ago deo meo semper memoriam tui factam et in orationibus meis audiens charitatem tuam et fidem quam habes in domino iesu et in omnes sanctos: ut communicatione fidei tue euidentur fiat in agnitione omnis operis boni in christo iesu. gaudium enim magnus habui et consolationem in charitate tua: quia visceris a sanctorum requieuerunt per te frater. Propter quod multam fiduciam habens in christo iesu imperandi tibi quod ad rem pertinet: ppter charitatem magis.

Epistole occasio ex hoc est. Apud enim colossenses quidam christianus Magnus habuit quemdam seruum quod cuncto furto fugiens romam ab apostolo est baptizatus. p. quo et scribit. Et primo ponit salutatio. Secundo epistolas narratio. In salutatione primo ponit personas salutantes. Secundo salutatas. Tertio bona opitata. Dicit enim Paulus quod est nomine venerandus omnibus fidelibus quod sunt doctri ab eo. Vinculus. 2. 2. Laboro vobis ad vincula. Nam tunc vinculus erat in isto noce. Act. 5. Vobis apostoli. 2. Et timotheus frater. Fratres sunt quantum ad perfectam fidem. Phil. 2. Neminem habeo tanquam sinceram affectionem pro vobis sollicitus sum. Ipsius autem et christianus non erubet: glorificet appetitor. sed autem et christianus adiungit ut facilius impetraret: quod impossibile est precies multorum non exaudiri. Deinde ponit personas salutatas. Et primo ponit persona principalis salutata. Secundo adjuncta. Item primo ponit maritum et uxorem qui dominum domus habent quibus obligantur seruus. Delectum dicit ppter bona opera. 3. 15. Hoc est preceptum meum ut diligatis inuidice. 2. Adiutori quod subministrabat sanctis. puer. 18. Frater qui iuvat a fratre quasi cultus firma. Secundo ponit persona adiutoria cum dicit. Archippo comilitoni noster qui ita erat potes colossorum et oculi christiani erant sub vincula eius. Et ideo inducit totam ecclesiam ibi. cuius erat episcopus: sic scribens Col. ultimo. Dicit archippo. vidi ministerium quod accepisti tecum. Et dicit. archippo comilitoni: quia omnes prelati sunt secundum spirituales milites ecclesie. 2. Corin. 10. Armam militie nostre non sunt carnalia tecum. Et addit. Et ecclesia tecum. Nos superinducit ut moneant eum ad exaudiendum. Bona opitata exponunt ut consuetum est. Deinde cum dicit. Gratias ago tecum. ponit epistolas narratio. et primo ponit gratiarum actio. Secundo petitio ibi. Propter quod tecum. Tertio conclusio ibi. Itaque frater ego tecum. Item primo gratiarum actio ponit. Secundo materia actionis gratiarum.

in epistolam ad Philemonem

Hab. **Gaudens** rc. **T**ertio causam ppter quā deo gratias agit ibi. **H**audiu enim magnū rc. **D**icit ergo gratias ago rc. **Col.** .**E**t grati esto Phil. 4. **C**um gratiarūctio ne. **Q**uasi dicat. Ita ago gratias de preteritis: vt orem tñ p futuris. **E**t ideo dicit. Semper memorā tui faciens. rc. **Phil.** 1. **E**o qd habeas vos in corde et in vinculis meis rc. **Ela.** 4.9. **M**undū potest m ulti obliuisci infanteum suum rc. **P**onendo autē materiam gratiarūctioñ et orōnis ostendit qd p eo petendo orat. **M**ateria autē huius erat necessaria et bona philemoni et charitas et fides. sine enim charitate nihil aliozum valet. et p eam omnia habentur. 1. **Corin.** 13. **S**i linguis homini loquar rc. **T**e sine fide nullus deum amare potest: qd non cognoscet vere deū. **D**e sp̄ autē mentionē non facit: qd media est. et in his intelligit. **S**ed in quo habes fidem et charitatem? **D**ivino iefu. 1. **Corin.** vltimo. **S**i quis nō amat dominū nostrū iesum christum anathema sit rc. **E**t hoc est nec farū: qd ex xp̄o dulcissimū dilectio derivat̄ dilectione ad mebra: qd non diligit caput qui non diligit membra. 1. **Jo.** 4. **Q**ui non diligit fratrem suum quem videret deus quē non videt quō potest diligere rc. **E**t in omnes sanctos fidēs innaturā doctrine pte est manifestata p xp̄m. qd nō nō vidi vñq. **Jo.** 1. et. 1.4. **C**reditis in deum et in me credite. **E**t ideo qd fidem habemus christum. **S**ed qd ad sanctos ppter potest intelligi dupliciter. **A**no modo qd ex fide quam habent ad xp̄m pcedunt obsequia impensa sanctis. **E**el fides cōsistit in diuinitate pncipaliꝝ pte est annūciata p xp̄m. sed non solum p christū: sed etiam p sanctos. **Matth.** vltimo. **E**entes ergo docete omnes gentes rc. **D**ebem⁹ ergo credere nō soli dicta p christū sed etiam p sanctos. **Heb.** 2. **Q**ue cuī instiūtū accepisti enarrari p dñm ab eis qui audierunt in nos cōfirmata ē. **C**ar cōmunicatio fidei rc. hoc ppter dicitur. **U**no enim modo ut sit signū. **E**t est sensus ut cōmunicatio rc. id est tanta est charitas tua: ut cōmunicatio fidei tue rc. **E**el aliter. **G**ratias ago et memoriaz rc. ut sc̄ ostendat quid p eo petat orando. **E**t potest intelligi cōmunicatio fidei dupliciter. **E**el qd in fide cōmunicabat cum omnibus sanctis. non habendo aliam fidem nouā ut heretici. 1. **Corin.** 1. **I**dipsum dicatis omnes rc. **E**el cōmunicatio quā bona cōmunicas sanctis pcedens ex fide. 1. **Li.** vi. **L**imo. **D**ivisib⁹ huius seculi pcp̄e no alta sapere nec sp̄are in incerto diuitiā. sed in deo viuā qd p̄st̄ nobis. rc. **E**videns fiat id est ut bonū latens in corde euident̄ fiat p bona opera. **C**in agnitione oītis boni sc̄ quod a te fit. **E**t hoc i iefu xp̄o. i. p̄iesu xp̄o. **Jac.** 2. **O**nde mihi fidē tuā sine operib⁹. et ego tibi ostendā ex operibus fidē meaz rc. **E**el aliter. **V**ulta sunt opera in mundo qd sunt bona hominibus. et tanē deo non sunt bona. qd non res̄t̄ sunt puer. 1.4. **E**st via qd videt̄ homini recta. nos̄ illū autē eius deducit̄ ad mortē rc. **Eccl.** 8. **A**udi impios sepultos qd etiā cū adhuc viuerēt̄ in loco sancto erāt et laudabant̄ in ciuitate quasi iustoz operū. **S**ed hoc manifestat̄ p fidem rectam qd consequit̄ premiū a deo qd non remunerat nisi recta. **E**t ideo dicit. In agnitione id est ut hoc euident̄ fiat qd cognoscas omne bonū. **E**el qd cognoscatur in te omne bonum qd est fructus diuinitatis. **Elo.** 33. **O**stendā tibi omne bonum. **Sap.** 7. **V**enerunt̄ mihi omnia bona pariter cū illa rc. **C**ausa autē ppter quā gratas agit est gaudium. **E**t ideo dicit. **H**audiu enim magnū rc. 3. **Jo.** ca. vnicō. **V**aleat̄ horū gratiā nō habeo: qd ut audiā filios meos i veritate ambulare. **H**oc ei gaudiū alleluiahat̄ p̄ssuras suas. **U**nde addit̄. **E**t p̄solat̄ deez rc. p̄s. **S**ed om̄ multitudinē dolorū meorū in corde meo consolationes tue letificauerunt̄ animā meā. **C**uius rationē assignat̄ dicens: **Q**uia viscera rc. **Col.** 3. **I**nduit̄

te vos ergo sicut electi dei sancti et dilecti viscera miseris cordie benignitatē sc̄. 3. **Jo.** c. vnicō. **C**harissime fideliter agis quicqđ operaris in fratres et hoc in peregrinos rc. **C**redeinde cum dicit. Propter quod rc. ponit p̄petio. et p̄mo fiducia perendi. **S**ecundo ipsa petitio ibi. **O**bsecro rc. **T**ertio et⁹ ratio ibi. **F**orsitan rc. **D**icit g. Propter qd id est qd sic abundas charitate multā fiducia rc. **N**on ex me sed ex auctoritate iefu christi in cuius fide te genui. **E**t ideo possit tibi imigare ut pater: sed qd ad rez sc̄ tuam pertinet vel cōmūnē. alīs prelatus non habet p̄testatē imperandū sibi quicqđ nisi qd vel est ad eius uitiatarem vel ecclesiæ vel bonorum morum xp̄iane religiozis. **C**amē magis obsecro puer. 18. **C**um obsecrationib⁹ loquī pauper rc. **E**t quare **C**erte cum sis talis rc. sunt duo ppter que qd debet obsecrari sc̄ etias senectus 1. **Li.** 4. **S**eniori ne increpaueris: s̄ obsecra ut p̄rez rc. **T**em honestas virtutis. vbi em̄ nō delinquimus pares suis. **Eccl.** 32. **R**ecreto te posuerit noli extoll̄. et in illis qd vñus ex ipso. **D**icit g. **C**ū si talis rc. **Q**uasi dicit. Si es puer p̄petere tibi hoc sed tu es senex. Item si leuis sed talis es vite qd es mihi similis. **N**on qd talis et tantum si similitudo: sed aliquo mō similis. qd dicit ex sua humilitate **Ro.** 12. **H**onore inuicē p̄uenites. **O**rigenes. **P**aulus dixit in fide. **C**onuersus em̄ adolescens nūc dicit ut senex. **O**rigenes. **B**aro vñlis doctor inuenit̄ in ecclesiā quā sit longeius. **E**xemplum de p̄tro et **P**aulo.

Lection secunda.

Oblecro cum sis talis ut Paulus senex: nunc autē et vinculus iefu christi. obsecro te p̄ meo filio quez genui in vinculis onesimo qui tibi aliquādo inutilis fuit: nunc autē et mihi et tibi utilis quem remisi tibi. **T**u autē illum ut mea viscera suscipe. **Q**uem ego volueram meū detinere: ut pro te mihi ministraret in vinculis euangeli. **E**ine consilio autem tuo nō hil volui facere: ut ne velut ex necessitate bonum tuum e set: sed voluntarium. **F**orsitan enim ideo discessit ad horam ad te: ut ineter nūzillum recipies: iam non ut seruū sed pro seruo charissimū fratrem: maxime mihi. **Q**uanto autē magis tibi: et in carne et in domino. **S**i ergo habes me sociū: suscipe illum sicut me. **S**i autem aliquid nocuit tibi aut debet: hoc mihi imputa. **E**go Paulus scripsi mea manu. ego reddam ut nō dicam tibi qd et te ipsum mihi debes. **I**ta frater ego te fruar in domo: refice viscera mea in christo. **C**onfidentia in obedientia tua scripsi tibi: sciens quomā et sup illud qd dico facies. **S**imil et para mihi hospitiū: nam spero per orationes vestras donari me vobis. **S**alutat te epaphras concaptiūus meus in christo iefu: marcus: aristarchus: demas: et lucas adiutores mei. **G**ratia dñi nostri iefu christi cum spiritu vestro Amen.

Explanatio sancti Thome

Posita fiducia ap̄lī de bonitate philemonis : ponit hic suā petitionē. Et p̄mo ostendit personā p̄ qua petet. Secundo ex hoc petitionem concludit ibi. Tu autē illū rc. Circa p̄mū duo facit. qz p̄mo describēdo p̄sonā oñdit eā sibi acceptan ex sp̄iali generatione. Secundo ex morū mutatione. Dicit ergo. Vnde sum exaudiendus: qz peti-
tio continet honestatē t pietatem p̄ meo filio honestissi-
mo de quo es p̄sens mea sollicitudo. Et acquirens fili-
um tempore defectus magis eum diligit vt senes filios
in senectute genitos. L: n. 37. Israel autē diligebat ioseph super omnes filios suos eo qz in senectute genuisset eum. Hunc autē genuit in vinculis. Secundo est muta-
tio in morib⁹. Si em⁹ in peccato perseverasset nō fuisset dignus venia. Et nota qz minus dicit et plus signifi-
cat. Docet em⁹ tullius qz quis factum suū debet attenuare quantū potest. Sic aplūs leviter de culpa huius loq-
tur dicens: Inutile id est nocuus in subtrahendo res-
tuas. nunc autē conuersus a malo ad statum virtutis vi-
lis est ad seruitū dei et hominū. 2. L: 2. Si quis ḡmū
dauerit se ab iūtis erit vas in honorem sanctificatum rc.
p̄uer. 25. Auser rubiginem de argento. et egrediet vas
purissimum. Deinde cum dicit. Tu autē illū rc. ponit
petitionē suam. Et p̄mo ponit peritio. Secundo respon-
der questioni ibi. Quem ego rc. Dicit ergo. Tu ergo il-
lam rc. Et hoc ideo: qz vidi eum emendatū cuius signū
est qz eum remisi tibi. Contra. deu. 23. Non trades ser-
uum domino suo: qui ad te configurē rc. Respondeo
verum est qn̄ domin⁹ querit eum ad mortem. et ideo di-
cit. Tu autē rc. P̄bil. 1. Eo qz habeam vos in corde et
in vinculis meis et in defensione rc. Et respondet ques-
tioni: qz posset dicere. Si ē utilis tibi quare nō retines
eum ad mortem? Ideo dicit que est causa mittendi euz.
Primo autē ostendit p̄positū retinendi eum. Secundo
quare desistit a p̄posito ibi. Sine consilio aut̄ tuo rc. Di-
cit qz philemoni qz liceat eset maginus: in apostolo solitus
erat ministrare Matth. 20. Quicūqz voluerit inter vos
maior fieri si vester minister rc. Unde ex hac fiducia p̄-
posuit eum tenere vt loco eius sibi ministraret quod erat
maxime necessariuz qz erat in vinculis ppter xp̄m. Est
enī p̄uidendū qz quis patit p̄ dño suo. Ratio aut̄ qua-
re desistit est quia noluit vti re aliena ignorante domio.
Unde dicit. Sine consilio rc. Quasi dicat. Si retinu-
sem eum iam placaret tibi non valenti resistere et esset qz
dam coactio. Sed magis volū p̄ voluntarie fieret. L: o.
25. Ab oñni homine qui offert vltro neus accipietis eas
sz p̄missias. 2. Corin. 9. Non ex tristitia aut ex necessitate
hylarem em̄ datorem diliget deus. Deinde cum di-
cit. Foritan enī rc. ponit rationem quare debet eum re-
cipere benigne. Et p̄mo ex parte dei. Secundo ex parte
ipsius apostoli ibi. Ergo habes rc. Tertio ex parte ip-
sius philemonis ibi. Cōfida rc. Ex parte dei: qz sepe
dei p̄uidentia id qz videt maluz p̄mitit fieri: vt exinde
sequat bonum. vt pater de Joseph vendito vt liberaret
egyptum et familiā patris. Ben. 45. Pro salute enī ves-
tra misit me deus ante vos rc. Et dicit foritan: qz incō-
prehēsibila sunt dei iudicia. Ro. 11. Et dicit p̄ seruo id ē
loco serui Matth. 23. Omnes autē vos fratres estis. Et
non solum tibi sed mihi in compatione ad deum liceat sit
fil⁹ ministerio: qz magis tibi et i carne et i dño. qz dupli-
citer potest exponi. Ano modo qz referat ad primā origi-
nem diuine creationis. et sic est frater. Hebr. 3,2. Nonne
ipse est pater tuus qui possedit et fecit et creauit te Mal.
2. Nunqđ non pater vnu omnī nostrū: nunqđ non de-
vnu creauit nos. Item in deo p̄ fidem. Vel magis erat
in bonum philemonis: qz affinis elus fm̄ carnem. qz fm̄
eam erat seruus eius: qz hoc totum qz erat ei carnaliter
erat suum. Ande dupli ratione qz mouet ex charitate.
sz ex amore fm̄ carnis originē et ex amore sp̄iali. Ex
parte autē apostoli primo allegat suam amicitiam sub cuius
obtentu vult eum suscipi. Secundo fideiubet p̄ eo
de' damno. Tertio ostendit receptionis officiū. Secundū
ibi. Si autē aliqd rc. Tertiū ibi. Itaqz frater rc. Dicit
ergo. Si ergo rc. i. Jo. 1. Si autē in luce ambulam⁹ sis-
cut et ipse est in luce societatem habemus ad inuicem rc.
Et dicit. Sicut et me quia iunctus est miti. Matth. 10.
Qui vos recipit me recipit rc. Secundo autē obligat se
p̄ eo satisfactū p̄ damno. Dicit ergo si aliquid noctuit
sz dimittens seruitū tuum hoc mibi impūta. Quasi di-
cat. Ego satisfaciam. Sal. ultim⁹. Alter alterius onera
portate rc. Et plus. qz p̄mo p̄mittit se solutum. Secun-
do ostendit euz esse debitorē ad hoc nō necessitatib⁹
voluntatis. Dicit ergo. Ego paulus rc. Quasi dicat et
vt certussis de restitutione scribo manu mea. Et hoc nō
ē necessitatib⁹: qz tu debes mibi te ipsum quē erit a mor-
te eterna. Et talis debet se liberatoz. Tob. 9. Si meipius
tradam tibi serum non ero condignus p̄uidentie tue.
Et subiugit dicens. Itaqz frater ego te rc. Quasi dicat.
si vis me habere sociū succipe eum et ego ita fruar te fra-
si est id est si implueris voluntatem meam gaudijs. Huius
frui est vti fructu. et sicut ē vti ad viles sic frui ad fructū.
Importat autē fructus dulcedinem. L: n. 2. Et fructus
eius dulcis gutturi meo. Item finem qz vitium de arbo-
re est fruct⁹. Et ideo ppter est habere aliquid vt delecta-
bile et finale. Et inde est qz dicit ang. Fruerū cogni-
tis in quibus voluntas delectat ppter dulcedinem. Itē
frui est alicui inherere ppter se. Aliquando ergo accipis
utrius frui et vti cōmuniter ppter important delectatione
ab ipso contrario. Eccl. 8. Fruere magnatis sine cōrāla. Di-
cit ergo. Sic fruar qz in nullū mibi contrarius es. Et si
in hoc mibi satisfacis nihil erit in corde meo de te quod
contrister me. Sic delectabis me. Si autē accipis frui p̄
ut finale quid est: sic non est fruendū hoīe. sed solo deo.
Contra qz est illud sap. 2. Fruamur bonis qz sunt. et vt;
mur creatura tanqz in inuentuente celeriter rc. Unde iste
addit in dñō: id est fruar in te delectatione dei gaudens
de bono diuino in te. quia eius act⁹ est dilectio et fructio
effectus sz charitatis. Ideo addit. Et hoc refice viscera
mea. Beneficitor em⁹ homo sp̄ialiter quādo satifit deside-
rijs anime sue. Ac si dicat. Imple desideria intima cor-
dis mei. et non in malis: sed in christo. Et ideo bona est
implerio desideri. Deinde cum dicit. Confidens rc.
sum⁹ ratio ex parte philemonis et ex cōmendatione
obedientie eius. Et p̄mo ostendit quō confidit de obedi-
entia eius. Secundo iuungit ei aliud simile. Dicit ergo.
Confidens rc. 2. Corin. 7. Haudeo qz in omnib⁹ confi-
do in vobis. 1. Reg. 15. Melior est obediēta qz victime
rc. Sed plus caute scribit. qz homo magis exaudit ali-
quem quādo sperat iterum ipsum vītū qz si desperat.
Et ideo dicit. Simil⁹ rc. Solit⁹ enī erat cum esset colos-
sis hospitari in domo sua. Chrysostomus. Iocundū ver-
bum vt homo pauper diuini mandet vītra tot terrarum
spacia per epistolam p̄parationez hospicij. Quid enī p̄
eo parandum erat. qui pane et vili pulmento contentus
erat. Dicendum ergo qz non propter hospicij preparati-
onem. sed ad insinuandaz familiaritatē et delectionem
hoc dicit et magis p̄ hoc p̄uocat euz ad obediēndū. Nec
ille. Non ergo hoc aplū dixit ppter apparatum exteri-
orem. sed ad devotionē eius. Hā spero rc. Contra nū
qz fuit eis redditus. sed rome est mortuus. ergo spes ei⁹
defecit. Respondet duplex est spes iusti: sz p̄ncipalis
ad ppterium bonum. Et in hoc nunqđ deficit p̄fe. Hā ē
secundaria sz p̄batio aliorum. et in hoc qnqđ deficit: qz